

Vefsn-, Herøy-, Dønna-, Alstahaug-, Leirfjord-, Hemnes-, Grane-
og Hattfjelldal kommune

*Våge å se - tørre å spørre -
tørre å handle*

Interkommunal handlingsplan

Mot vold i nære relasjoner

2019 – 2023

FORORD

Helgeland krisesenter har tatt initiativet til å få realisert en interkommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Medlemskommunene ønsket dette initiativet velkommen og første forslag til plan ble utarbeidet høsten 2018. Denne er sendt ut på høring og sendes til godkjenning til alle medlemskommuner våren 2019.

I utarbeidelse av planen har det vært mye hjelp i «Veileder for kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner» som er utarbeidet i samarbeid mellom Justis- og beredskapsdepartementet, Nasjonal kunnskapssenter om vold og traumatisk stress og RVTSS (ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging).

I tillegg er det hentet inspirasjon fra Interkommunal handlingsplan som er utarbeidet for Berg, Dyrøy, Lavangen, Salangen, Sørreisa, Torsken og Tranøy kommune. Gjennom Krisesenteret i Midt-Troms fikk de i 2016 tilskudd til fra Justis og beredskapsdepartementet for å lede og utarbeide en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Dette arbeidet skulle blant annet forebygge og øke fokus på vold i nære relasjoner. Noe vi også har lagt vekt på i denne planen.

INNHALDSFORTEGNELSE

DEL I

Bakgrunn	s. 3
Formål	s. 3
Forekomst av vold	s. 3
Konsekvenser av vold	s. 5
Vold i nære relasjoner	s. 6
Ulike typer vold	s. 7
Nasjonale føringer	s. 8
Sårbare grupper	s. 9
Hvordan se volden?	s. 11
Meldeplikt, avvergeplikt og opplysningsplikt	s. 13
Taushetsplikt	s. 14
Barnevernkonvensjonen	s. 15
Kommunens ansvar	s. 15
Helgeland krisesenter	s. 16
SMISO – NORDLAND, støttesenter mot incest og seksuelle overgrep	s. 17
Støttesenter for kriminalutsatt	s. 18

DEL II

Målsetting	s. 19
Delmål 1 – forebygge	s. 20
Delmål 2 – avdekke	s. 25
Delmål 3 – hjelpetiltak	s. 28
Arbeidsverktøy	s. 31
Kontaktinformasjon	s. 32
Tiltakskort	s. 34

DEL I

BAKGRUNN

Medlemskommuner til Helgeland krisesenter tok våren 2018 et initiativ til å få utarbeidet en felles interkommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunns- og helseproblem med store konsekvenser for den enkelte utsatte. Det er derfor av stor betydning at det offentlige hjelpeapparatet er i stand til å avdekke hvem som utøver og hvem som er utsatt for vold, og å igangsette relevante tiltak. Gode rutiner er en forutsetning for at helse- og omsorgstjenesten skal kunne identifisere og møte både utsatte og utøvere av vold slik at de får god og riktig hjelp raskt.

I samfunnet er det et økende fokus på vold i nære relasjoner som samfunnsproblem og folkehelseutfordring.

FORMÅL

Formålet med en interkommunal handlingsplan er å forebygge og øke fokus på vold i nære relasjoner i kommunen, og sikre at berørte parter får et tilrettelagt og helhetlig hjelpetilbud, samt styrke kunnskapsnivået til kommunens medarbeidere og videreutvikle samarbeidet mellom faggrupper, instanser og forvaltningsnivå.

FOREKOMST AV VOLD

I regjeringens Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014 – 2017, «Et liv uten vold», fikk Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisert stress (NKVTS) i oppdrag å gjennomføre en ny måling av alle saker om vold i nære relasjoner som det skulle arbeides med hos politi og hjelpeapparat i løpet av en uke.

I denne målingen ble alle landets krisesentre, sentre mot incest og seksuelle overgrep, overgrepsmottak, Vern for eldre-kontor, rådgivningskontor for kriminalitetsofre, Statens barnehus, politidistrikt, familievernkontor, barneverntjenester og barnevernvakter, samt sosialtjenester ved NAV invitert til å delta.

Resultatet viser at det er en svak økning av saker som er registrert. Barneverntjenestene og barnevernvaktene har registrert flest saker i målingen. Deretter følger krisesentrene og familievernkontorene.

Andelen av saker der den utsatte er mann eller gutt har vært jevnt økende. Økningen av menn har vært størst i de yngre aldersklassene. For menn over 25 år har det vært en økning i andelen, noe som kanskje kan tyde på en økt bevissthet rundt at menn også kan utsettes for vold i nære relasjoner. Likevel er det en klar overvekt av kvinner blant de utsatte.

For kvinner er psykisk vold den hyppigste årsaken til kontakt med hjelpeapparatet, tett fulgt av fysisk vold. For menn er det fysisk vold som er den vanligste årsaken. I 24 % av sakene var seksuell vold årsaken til kontakt. I over halvparten av sakene hadde den utsatte opplevd minst to former for vold.

Blant barn utsatt for vold i nære relasjoner er det omtrent like mange av begge kjønn. Fysisk vold er den vanligste voldstypen barna utsettes for, tett etterfulgt av psykisk vold. Foreldre og steforeldre utgjør 80 % av utøverne i saker som omhandler barn utsatt for vold.

Tall fra SSB viser følgende om Anmeldte lovbrudd vold og mishandling

	2015-2016	Gjennomsnitt per 1000 innb.	2016-2017	Gjennomsnitt per 1000 innb.	2017-2018	Gjennomsnitt per 1000 innb.
Landet	34 673	6,6 %	35 461	6,7 %	36 444	6,9 %
Nordland	1 637	6,8 %	1 676	6,9 %	1 753	7,2 %
1818 Herøy	10	5,7 %	10	3,9 %	7	3,9 %
1820 Alstahaug	50	6,7 %	50	6,9 %	57	7,7 %
1822 Leirfjord	10	4,5 %	10	4,8 %	10	4,3 %
1824 Vefsn	121	9,0 %	121	8,9 %	125	9,3 %
1825 Grane	8	5,5 %	8	6,1 %	7	4,8 %
1826 Hattfjelldal	9	6,1 %	9	7,8 %	11	7,8 %
1827 Dønna	5	3,6 %	5	8,5 %	12	8,6 %
1832 Hemnes	16	3,6 %	16	3,1 %	16	3,6 %
SUM Kommuner Helgeland krisesenter	229	5,6 %	229	6,3 %	245	6,3 %

Tall fra SSB viser følgende om siktede personer i alt for lovbruddsgruppe i 2017:

	Siktede personer for vold og mishandling 2017		Siktede personer for seksuallovbrudd 2017	
	Antall	Per 100 innbygger	Antall	Per 100 innbygger
Kvinner	1 345	0,50 %	56	0,02 %
Menn	8 140	2,74 %	1 748	0,64 %
I alt	9 185	1,63 %	1 774	0,33 %

KONSEKVENSER AV VOLD

Nasjonalt senter for vold og traumatisk stress gjennomførte i 2014 en forekomststudie der de konkluderte med at vold og seksuelle overgrep forekommer relativt ofte i den norske befolkningen, og er klart assosiert med psykiske problemer. De skriver videre at vold og overgrep er å betrakte som et alvorlig folkehelseproblem.

Det er rimelig å anta av vold og overgrep påvirker et bredt spekter av livsområder relatert til psykisk og somatisk helse slik som funksjonsnivå, arbeidsevne, sosial støtte og livskvalitet.

Sammenligning av funn fra andre studier i inn og utland, viser at mennesker som er utsatt for vold og overgrep i tillegg til økt utsatthet for psykiske helseproblemer også har økt utsatthet for somatiske helseproblemer, suicidale tanker (selvmords tanker), overvekt, økt medikamentbruk og tidlig død. I den nasjonale handlingsplanen trekkes det frem at vold kan ha store økonomiske konsekvenser for den utsatte, i form av at det i negativ grad påvirker mulighetene til deltakelse i studier og arbeidsliv.

Alt dette kan knyttes til utgifter i samfunnet både i sosial og trygdeytelser, samt kostnader knyttet til støtte og behandlingstilbud utsatte har behov for.

Ved å forebygge og bekjempe vold og overgrep sørger vi for å øke livskvaliteten til innbyggerne i våre kommuner i tillegg til at vi også vil redusere samfunnskostnader.

VOLD I NÆRE RELASJONER

Verdens helseorganisasjon (WHO) definerer **VOLD** som:

«Forsettlig bruk av, eller trussel om, fysisk makt eller tvang, rettet mot en selv, andre enkeltpersoner, eller en gruppe. For å regnes som vold må handlingen resultere i, eller ha høy sannsynlighet for å resulterer i død, fysisk eller psykisk skade, eller mangelfull utvikling».

I Norge blir det ofte henvist til Per Isdals definisjon av **VOLD**:

«Enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personene til å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe den vil».

Begrepet **NÆRE RELASJONER** defineres i den nasjonale handlingsplanen «Et liv uten vold» som:

«Voldsutøver og voldsoffer har en nær relasjon, som nåværende eller tidligere kjæreste, samboer eller ektefelle. De kan også være søsken, foreldre, besteforeldre, eller andre nære slektninger».

Enhver voldsutøvelse er en krenkelse av den som rammes, men forholdet mellom å bli utsatt og gjerningspersonen er av stor betydning for hvordan volden oppleves.

ULIKE TYPER VOLD

FYSISK VOLD

Et bredt spekter av handlinger som innebærer bruk av fysisk makt for å skade krenke eller kontrollere (eks. slag, spark, kvelertak, lugging)

MATERIELL VOLD

En atferd rettet mot gjenstander i hensikt å skade, skremme eller krenke (eks. ødeleggelse av gjenstander, slag/spark i vegger, dører og lignende).

PSYKISK VOLD

Bruk av ord eller handling som skremmer eller kontrollerer (eks. trusler, kritikk, ydmyke, utspørring, kontroll over andre profilers sosial medier eller mobiltelefon eller økonomisk kontroll). Psykisk vold kan også være fravær av handling (eks. taushet, neglisjering og isolering).

SEKSUELL VOLD

Enhver seksuell handling som skader, skremmer eller krenker (eks. beføling, tvang til å gjøre seksuelle handlinger, seksualisert tilsnakk, fotografering/ filming, deling av intime bilder og filmer).

ØKONOMISK VOLD

Kontroll over andres økonomi, ingen økonomisk frihet, ta opp lån i andres navn uten samtykke og lignende.

DIGITAL VOLD

Trusler og trakassering på digitale plattformer (eks. overvåking via sosial media, krenkende meldinger, bilder og filmer postet på nett).

LATENT VOLD

Muligheten til å bli utsatt for vold styrer den utsattes atferd og handlinger.

VOLD I OPPDRAGELSESØYEMED

Fysisk og psykisk avstraffelse som en del av oppdragelsen

VITNE TIL VOLD

For barn er det å være vitne til vold like skadelig som å bli utsatt for vold.

MENNESKEHANDEL

Å bli utnyttet til arbeid, prostitusjon, kriminalitet eller tiggning.

ÆRESRELATERT VOLD

Forskjellige typer vold som utøves for å beskytte familiens ære

KJØNNSLEMLESTELSE

Inngrep som gjøres på kjønnsorgan av kulturelle, ikke- medisinske årsaker

NASJONALE FØRINGER

Arbeidet med å forebygge, avdekke og sette inn tiltak mot vold i nære relasjoner styres av flere nasjonale føringer, både i lovverk, handlingsplaner og forskrifter. Her vil vi trekke frem de det er viktigst å kjenne til.

Opptappingsplan mot vold og overgrep 2017 – 2021.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-12-s-20162017/id2517407/>

Retten til å bestemme over eget liv.

Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017 – 2020).

https://www.regjeringen.no/contentassets/e570201f283d48529d6211db392e4297/handlingsplan_rettentil-a--bestemme-over-eget-liv.pdf

Handlingsplan mot voldtekt 2019 – 2022.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/1469f9bedad1476aad0369ee899ab65/handlingsplan-mot-voldtekt-20192022.pdf>

Barndommen kommer ikke i reprise.

Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014 – 2017).

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/strategi_overgrep_m.bokmerker_revidert.pdf

Et liv uten vold.

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014 – 2017.

https://www.regjeringen.no/contentassets/97cdeb59ffd44a9f820d5992d0fab9d5/hplan-2014-2017_et-liv-uten-vold.pdf

Alle disse dokumentet har fokus på forebygging, bekjempelse av vold og beskriver tiltak for å bekjempe dette. Dokumentene er basert på forskning og er gode dokumenter for å få oversikt over tematikken og tilegne seg kunnskap.

SÅRBARE GRUPPER

Alle som lever i vold inngår i denne sammenheng – «sårbare grupper».

Mennesker som lever med voldsrelasjoner er gjerne på grunn av belastningen dette medfører frarøvet den nødvendige energi og ressurser det krever å søke hjelp og bryte relasjonen.

Sårbare grupper finner vi i alle samfunnslag og i alle aldre. Men det er også mennesker som på grunn av alder, funksjon eller andre sosial forhold som er spesialet sårbare. Nedenfor er det gitt en kort beskrivelse av grupper vi må være spesielt oppmerksomme på.

BARN

Barn kan utsettes for vold i oppdragelsesøyemed, ulike grader av omsorgssvikt kan også betegnes som vold. I tillegg er det for et barn like skadelig å være vitne til vold, som selv å utsettes for volden. At barnet er vitne til vold mellom foreldre/ foresatte/ partner regnes derfor også som å utsette barnet for vold.

Å bli utsatt for vold som barn har alvorlige konsekvenser for barnet utvikling. NKVTS sin forskning viser også at å bli utsatt for vold som barn øker risikoen for å bli utsatt for vold i voksenalder.

ELDRE

NKVTS har gjennomført en forekomststudie om vold og overgrep mot eldre i Norge (2017). Her kommer det frem at tall for vold og overgrep mot hjemmeboende personer etter fylte 65 år er nesten tilsvarende lik prosentandelen for befolkningen generelt. Det er ingen forskjell mellom kjønnene. I tillegg fremkommer det at voldsutsatte eldre i liten grad kontakter hjelpeapparatet, og at vold mot den eldre del av befolkningen er et betydelig samfunnsproblem.

INNVANDRERE OG FLYKTNINGER

I arbeid med vold i nære relasjoner med personer med innvandrerbakgrunn kan språk og kultur by på utfordringer. Ikke alle har begreper til å kunne sette ord på det de opplever, hverken på norsk eller morsmål. Det er viktig at vi som hjelpere husker på at store kulturforskjeller gjør at det som vi betegner som vold i vår kultur, kan bli sett på som «normalt» i en annen kultur. I tillegg vanskeliggjøre arbeidet med å forebygge og avdekke vold da mennesker med innvandrerbakgrunn lever mer isolert og omgås andre med samme etniske bakgrunn.

PERSONER MED FUNKSJONSNEDESETTELSE

I denne gruppen finner vi mennesker med både fysisk og psykisk funksjonsnedsettelse.

NKVTS la i 2013 frem tall som viser at mennesker med psykisk utviklingshemming utsettes for minst like mye vold som befolkningen forøvrig og regner det som et betydelig samfunnsproblem. Størstedelen av denne volden utøves av andre enn familiemedlemmer, men av andre personer nær relasjon til offeret, som for eksempel naboer, venner eller offentlige tjenesteytere.

En fysisk og/ eller psykisk funksjonsnedsettelse kan bidra til at den voldsutsatte er forhindret i å beskytte seg selv og oppsøke hjelp.

SAMISK BEFOLKNING

I rapporten «Om du tørr å spørre, tør folk å svare» kommer det frem hjelpeapparatets erfaringer med arbeid med vold i samiske samfunn. Her blir det sett på nærmere på hvordan møtet med den samiske befolkningen byr på kulturelle utfordringer og språklige barrierer. Det kommer frem at arbeid med vold i samiske samfunn er vanskelig blant annet på grunn av at temaene vold og overgrep er spesielt tabubelagt.

MENNESKER I AKTIV RUS

Rusmiljøet er belastet med en større andel vold. Volden skjer ofte i en nær relasjon der den rusavhengige utsettes for vold av den som har tilgang til rusmidler. Dette gjør det også vanskeligere for den rusavhengige å bryte relasjonen. Denne gruppen mennesker møter ofte fordommer i samfunnet. Krisesentrene i Østfold har utarbeidet rapporten «Kan dem takke seg selv?» (Aanerød 2015) som setter fokus på dette.

Det er også viktig å være oppmerksom på at pårørende til mennesker i aktiv rus kan utsettes for vold av den rusavhengige.

HVORDAN SE VOLDEN?

Hvert enkelt individ har ulike reaksjonsmønster og vil i ulik grad klare å skjule symptomer og volden de utsettes for. Volden kommer i ulike former som kan være vanskelig å se.

Punktene nedenfor er ikke en uttømmende oversikt over tegn som kan avdekke vold og overgrep men gir likevel en oversikt som kan være til hjelp i arbeidet med å forebygge og avdekke vold og overgrep i nære relasjoner.

Tegn på vold:

- Skadeomfanget stemmer ikke med oppgitt hendelse
- Ingen ulykke eller hendelse som kan gi skade blir oppgitt
- Oppgitt hendelse eller skade på barn passer ikke med barnets utviklingsnivå
- Endring av forklaring på eller ulik forklaring på skade fra forskjellige personer
- Det blir angitt at barnet ikke har klaget eller vist tegn på smerte eller ubehag
- Oppsøker lege sent
- Sosialt tilbaketrukket, isolasjon
- Lav selvfølelse, selvbekredning og skyldfølelse
- Endring i sinnsstemning, økt tristhet, nummenhet, økt irritasjon og sinne
- Angst, frykt og depresjon
- Konsentrasjons- og hukommelsesvansker
- Sen utvikling psykisk og fysisk (barn)
- Barnet straffes for noe som har en naturlig eller medisinsk forklaring
- Lite emosjonelt tilgjengelige foreldre
- Søvnforstyrrelser
- Spiseforstyrrelser
- Selvskading
- Problemer i samspillet med omgivelsene
- Vansker med nærhet og seksualitet
- Økt behov for kontroll
- Mistro
- Utagering
- Ensomhet, følelse av å være helt alene

Tegn på omsorgssvikt/ vanskjøtsel (barn, eldre, personer med funksjonsnedsettelse):

- Preget av dårlig stell og pleie
- Uegnet påkledning
- Dårlig tannstatus

- Dårlig, manglende eller feil ernæring
- Manglende medisinsk oppfølging
- Manglende tilsyn som resulterer i skader
- Omsorgspersoner med rusvansker

Barn som er utsatt for seksuelle overgrep:

- Endring i atferd eller sinnstemning
- Angst og sinne
- Konsentrasjonsvansker
- Seksualisert atferd
- Psykosomatiske plager
- En kan se fysiske tegn, men ofte etterlater ikke seksuelle overgrep fysiske spor eller forandringer

Om du har en mistanke – så spør vedkommende

Ressursen dinutvei.no bemerker at å stille direkte spørsmål om vold, voldtekt eller andre seksuelle overgrep, enten hendelsen pågår nå eller tilbake i tid, kan være en viktig støtte for den utsatte.

Å bli spurt kan oppleves som å bli sett.

*Oppsummering er laget ut av informasjon hentet fra Napha, jegvilvite.no og minutvei.no

MELDEPLIKT, AVVERGEPLIKT OG OPPLYSNINGSPLIKT

Meldeplikt:

Alle offentlige ansatte har en lovpålagt plikt til å melde til barneverntjenesten etter:

Lov om barneverntjenester § 6-4:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold.

a, når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt.

b, når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling og opplæring.

c. når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller annen form for utpreget normløs atferd.

d, når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Helsepersonelloven:

Helsepersonell skal uten hinder av taushetsplikt etter § 21 melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

Helsepersonell plikter også å gi opplysninger etter pålegg i samsvar med barnevernloven §6-4.

§ 33, Opplysningsplikt til barnevernet

Den som yter helsehjelp, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten.

Helse- og omsorgstjenesteloven:

§3-3 a, Kommunens ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep.

Kommunen skal ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke, avverge vold og seksuelle overgrep.

Offentlig ansatte har en lovpålagt plikt å melde bekymring til barneverntjenesten

Privatpersoner har et moralsk ansvar å melde bekymring til barneverntjenesten

I tillegg har vi alle en **avvergeplikt** jf Straffeloven § 196, som pålegger oss å avverge en straffbar handling ved blant annet varsle eller anmelde til politi. Avvergeplikten trer i kraft når det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at en straffbar handling (som henvist til straffeloven § 196) er eller vil bli begått.

Avvergeplikten opphever taushetsplikten. Denne plikten gjelder ikke bare offentlige tjenestemenn, men også privatpersoner.

Offentlig ansatte har også en **opplysningsplikt** til barneverntjenesten jf. Barnevernsloven § 6-4, når de har behov for informasjon vedrørende barn og deres familiesituasjon. Her gjelder samme vilkår som ved meldeplikt, men det er barneverntjenesten som har ansvar for vurderingen og den ansattes pålegges å gi opplysninger. Opplysningsplikten setter taushetsplikten til side. Opplysningsplikten kan også tre i kraft ved at andre organer enn barneverntjenesten, for eksempel fylkesnemnd, kan pålegge å gi opplysninger.

TAUSHETSPLIKT

Alle offentlig tjenestemenn er pålagt taushetsplikt jf. Forvaltningslovens bestemmelser § 13. i tillegg er enkelte profesjoner og faggrupper underlagt en særskilt taushetsplikt.

Helsepersonelloven § 21 sier at helsepersonell skal hindre at andre får tilgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.

Som hovedregel skal hjelpeapparatet innhente samtykke fra den det gjelder, før det kan tas kontakt med andre i hjelpeapparatet. Om det ikke er mulig, er taushetsplikten ikke til hinder for at tjenesteapparatet kan drøfte en sak anonymt (det gis da ingen opplysninger som er egnet til å identifisere konkret sak eller person).

Det vil si at om en ansatt i tjenesteapparatet er usikker på hvordan en skal gå frem for å hjelpe en voldsutsatt som ikke samtykker til kontakt med andre tjenester, er det fortsatt mulig å ta kontakt med andre med relevant kompetanse og erfaring for å få bistand i hvordan håndtere saken videre. Å kunne drøfte saken med andre kan både hjelpe en til å planlegge videre oppfølging av den hjelpetrengende, og hjelpe den ansatte til å vurdere om forholdet du har kjennskap til er av en slik beskaffenhet at det utløser meldeplikt eller avvergeplikt.

BARNEKONVENSJONEN

I vurderinger og handlinger som gjelder barn og ungdom skal det jf. Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1 skal barnets beste være et grunnleggende argument.

BARNEKONVENSJONEN ARTIKKEL 3 NR. 1

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, SKAL BARNETS BESTE være et GRUNNLEGGENDE SYN.

KOMMUNENS ANSVAR

Denne handlingsplanen med tiltaksliste pålegger kommunen som arbeidsgiver ansvaret med å sikre at alle ansatte i kommunen har tilstrekkelig kunnskap om meldeplikt, og at det er trygge på praktiseringen av den. Videre pålegger den kommune å sørge for at alle kommunalt ansatte har tilstrekkelig kunnskap om hvem de skal kontakte ved bekymring for om deres brukere er utsatt for vold, eller det er spørsmål om melde- og/ eller avvergeplikten er utsløst. Det må likevel presiseres at som kommunalt ansatt kan man risikere å bryte melde og avvergeplikten og komme i ansvar for dette, selv om kommunen for eksempel har gitt utilstrekkelig opplæring. Dette på bakgrunn av at alle offentlige tjenestemenn har et selvstendig ansvar for å være faglig oppdatert.

I det videre arbeidet har alle kommune ansvar for at kommunens innbyggere har tilgang til et fullverdig krisesentertilbud. Kommunen har også et ansvar for

oppfølging av voldsutsatte, deres familie og pårørende. Herunder kommer også en lovfestet plikt til å gi opplysning, råd og veiledning (helse- og omsorgstjenesteloven §3-3, barnevernloven §6-1, sosialtjenesteloven §17 og en lovfestet rett til individuell plan (helse- og omsorgstjenesteloven §7-1, sosialtjenesteloven §28 og barnevernloven §3-2a.

HELGELAND KRISESENTER *«ekte kjærlighet er fri for vold»*

Helgeland krisesenter er et interkommunalt tilbud for innbyggere i 8 kommuner – Herøy-, Dønna-, Alstahaug-, Leirfjord-, Hemnes-, Hattfjelldal-, Grane- og Vefsn kommune.

Vefsn kommune er vertskommune og krisesenteret har sine lokaler i Mosjøen.

Krisesenteret har vært i drift siden 1985. Fra 1.1.2011 ble Mosjøen krisesenter et interkommunalt krisesenter for 7 kommuner. Den 8. kommunen Hemnes kom inn som part i 2017. Driften av Helgeland krisesenter er og er hjemlet i Lov om kommunale krisesentertilbud.

Krisesenteret kan tilby:

- Et midlertidig botilbud for utsatte og deres barn, samt oppfølging etterpå. Krisesenteret er innredet som et vanlig hjem med stue, kjøkken og egne soverom.
- Et døgnåpent krisesenter. Det er nødvendig å avtale tid på forhånd.
- Telefonsamtaler hele døgnet.
- Samtale på senteret hele døgnet.
- Følge til advokat, politi, NAV osv.
- Hjelp med utfylling av søknader
- Rådgivning ved voldtekt, også i parforhold
- Rådgivning og hjelp ved seksuelle overgrep mot barn og voksne med senskader.
- Samarbeid med offentlige instanser
- Opplysningsarbeid i skoler, lag og foreninger.

Statistikk antall brukere Helgeland krisesenter			
	2016	2017	2018
	Antall	Antall	Antall
Beboere kvinner	34	34	27
Beboere barn	17	27	14
Beboere i alt	51	61	41
Dagbesøk	172	206	209
Døgn kvinner	1743	1674	1820
Døgn barn	714	608	598
Døgn i alt	2457	2282	2418

SMISO-NORDLAND, støttesenter mot incest og seksuelle overgrep

SMISO-Nordland er lokalisert i Mosjøen, og senteret har hele fylket som dekningsområde. Dette er et lavterskeltilbud for incestutsatte og seksuelt misbrukte over 16 år av begge kjønn.

Hver enkelt kan ta direkte kontakt med senteret. Senteret gir tilbud til voksne og ungdommer som har vært utsatt for incest og seksuelle overgrep. Også foresatte og eventuelle partnere kan henvende seg til senteret.

Medarbeidere som arbeider der har taushetsplikt og en trenger ikke henvisning. Tilbudet er gratis og skal være et supplement til det offentlige hjelpeapparatet.

Senteret driver også forebyggende arbeid gjennom undervisning og informasjonsarbeid.

Tilbudet fra SMISO omfatter blant annet:

- Enesamtaler
- Telefonkontakt
- Parsamtaler
- Nettverkssamtaler
- Uformell prat, møtes for en kopp kaffe («innomstikk»)
- Støttegrupper
- Temakvelder
- Informasjonsarbeid og generell opplysningsvirksomhet
- Veiledning
- Forebyggende arbeid

SMISO tilbyr forebyggende undervisning i skoler til de kommunene som er med å støtte senteret. Vefsn-, Grane-, Hattfjelldal-, Herøy-, Dønna-, Alstahaug- og Leirfjord kommune støtter SMISO Nordland med kr. 4,- per innbygger (vertskommune Vefsn betaler mer) og vil da få dette tilbudet. Det innebærer at alle ansatte ved skolene, foreldre og elever i aldersbestemte trinn i disse kommunene får informasjon om seksuelle overgrep. I dette opplegget er også skolehelsetjenesten ved helsesykepleier representert.

STØTTESENTER FOR KRIMINALUTSATTE

Støttesenter for kriminalutsatte har tilholdssted ved Mosjøen politistasjon.

Etablering av støttesentre i alle politidistrikt er en del av regjeringen arbeid med opptrappingsplan mot vold i nære relasjoner og voldsutsatte.

Et mål er at flere som opplever vold, skal anmelde forholdet. Støttesenteret er et lavterskeltilbud slik at den det gjelder kan ta kontakt selv om de ikke har anmeldt forhold.

Støttesenterets oppgave er å følge klient gjennom hele straffesaksprosessen, fra anmeldelse til endelig påtalemessig avgjørelse eller endt domstolsbehandling. Alle kan ta kontakt med støttesenteret, men tilbudet er primært for dem som anmelder saken til politiet.

De som arbeider på støttesenteret har sosial- eller helsefaglig bakgrunn, med videreutdanning innenfor relevante fagområder. De ansatte har taushetsplikt.

Støttesenterets tilbud til kriminalutsatte og deres pårørende består av:

- Psykososial støtte og hjelp, blant annet til å bearbeide og håndtere det som har skjedd, reaksjoner, utfordringer og livssituasjonen framover
- Oppfølging gjennom hele straffesaksprosessen
- Informasjon – primært om straffesaksprosess og hjelpesystemer
- Veiledning og losing til kontakt med andre deler av hjelpeapparatet, inkludert kontoret for voldsoffererstatning
- Rettergangsstøtte – når saken går sin gang til domstolsbehandling

DEL II

MÅLSETTING

HOVEDMÅL FOR PLANEN ER:

Innbyggere i vår kommune skal leve et liv uten vold i nære relasjoner

3 Delmål:

Forebygge, avdekke og hjelpetiltak

Det er satt fokus på tre hovedområder som må dekkes av arbeid med vold i nære relasjoner, for å kunne oppnå hovedmålet. Dette er forebygge, avdekke og hjelpetiltak.

Hver enkelt kommune vil ha tiltak og tjenester som er tilpasset den enkelte kommune. Dette er ikke skissert i denne planen og derfor oppfordres den enkelte kommune å utarbeide et kommunalt vedlegg til denne interkommunal handlingsplanen slik at de lokale tiltakene synliggjøres og gjøres kjent for innbyggere i aktuell kommune.

DELMÅL 1 – FOREBYGGE

FOREBYGGE

Kommunens virksomhet skal ha fokus på forebygging av vold i nære relasjoner ved å sørge for at ansatte har tilstrekkelig kunnskap om temaet til å kunne utføre forebyggende arbeid i form av informasjonsarbeid og oppfølging av voldsutsatte under nyetablering.

For å forebygge er kunnskap om vold viktig. I planen er det derfor lagt vekt på at kommunale virksomheter skal kunne drive forebyggende arbeid i form av bevisstgjøring og tematisering av vold i nære relasjon i personalgruppen. Med ansatte som har kunnskap om tematikken er det også mulig for instansen å drive informasjonsarbeid som forebyggende tiltak, og å opprette kontakt med instanser som kan bistå i dette arbeidet. Det er også lagt vekt på å gi målgrupper kunnskap om temaet, da dette har forebyggende effekt.

Under forebygging ligger også oppfølging av utsatte som har klart å bryte med voldsutøver og skal reetablere seg. Disse menneskene er i en sårbar fase og trenger ofte støtte, råd og veiledning til endringen av sin livssituasjon for å unngå å gå tilbake til voldsutøver. Det er derfor viktig med god oppfølging fra tjenesteapparatet.

Tiltak nr. 1.1	Forebyggende samtale(r) i svangerskapsomsorgen.
	Svangerskapsomsorgen er ifølge nasjonale retningslinjer for svangerskapsomsorg forpliktet til å ha samtale knyttet til psykisk helse, vold og overgrep i svangerskapsforløpet. Dette kan også være et avdekkende tiltak. Se tiltak 2.1.
Ansvar	Lege og jordmor som følger opp gravide kvinner
Tidsperspektiv	Eksisterende tiltak som ifølge nasjonale retningslinjer forpliktes oppfulgt.

Tiltak nr. 1.2	Forebyggende samtaler i helsestasjonen og skolehelsetjenesten
	Helsestasjon er ifølge nasjonalretningslinje for helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjon og skolehelsetjeneste forpliktet til å ha samtale knyttet til temaet vold og overgrep og omsorgssvikt.
	<u>Helsestasjonen 0-5 år:</u> Tema blant annet filleristing, rus og alkohol, omskjæring. Observasjon: barnets kropp (barnet veies naken) og samspill foresatte/ barn.
	<u>Skolehelsetjenesten:</u> Tema som vold og overgrep og omsorgssvikt. Observasjon og samspill. I 8. trinn gjennomføres individuelle samtaler med alle elever der det stilles spørsmål om vold og overgrep og omsorgssvikt. Dette kan også være et avdekkende tiltak. Se tiltak 2.2.
Ansvar	Helsesykepleier, lege evt. Andre faggrupper som er knyttet til helsestasjon og skolehelsetjenesten
Tidsperspektiv	Eksisterende tiltak som ifølge nasjonale retningslinjer forpliktes oppfulgt.

Tiltak nr. 1.3	Bruk av tolk i samtaler
	I forbindelse med samtaler i helsetjenesten skal det alltid vurderes behov for tolk for å sikre en god kommunikasjon mellom partene og at innholdet i samtalen tolkes og forstås riktig.
Ansvar	Den ansatte som gjennomfører samtalen har ansvaret for å vurdere behovet for tolk
Tidsperspektiv	Kontinuerlig vurdering av behov for tolk

Tiltak nr. 1.4	Ansatte skal ha kunnskap til å drive informasjonsarbeid
	Ansatte skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner og kunne formidle tjenester for finnes og kontaktinformasjon til disse. Ansatte bør kunne være i stand til å støtte og hjelpe bruker til å ta kontakt med hjelpeapparatet.

Ansvar	<p>Enhetsledere og avdelingsledere innenfor hver enkelt skole/ SFO, barnehage, helsestasjon og skolehelsetjenesten, barnevern, lege, legevakt, jordmortjenesten, psykisk helsetjenesten, NAV, pleie- og omsorgstjenesten og flyktningetjenesten. (Listen er ikke uttømmende og noe avhengig av kommunal organisering).</p> <p>Hver enkelt ansatt har et ansvar å tilegne seg tilstrekkelig kunnskap.</p>
Tidsperspektiv	<p>Tiltaket settes i verk ved behov.</p> <p>Må sees i sammenheng med delmål 2 – å avdekke, tiltak nr. 2.3, 2.4 og 2.5</p>

Tiltak nr. 1.5	<p>Barn og unge skal ha kunnskap om vold, krenkelser, seksualitet og kropp, vold knyttet til seksualitet og vold i nære relasjoner – tilpasset alder og utvikling</p> <p><u>Barnehagene:</u> Skal ha fokus på temaene ved å snakke med barna om blant annet normer for samhandling og egne grenser, jf rammeplan for barnehagene.</p> <p>Skolen: Skal påse at barn og unge får nødvendige kunnskapen om temaene som beskrevet i kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. trinn og Vg1 og Vg2 (jf. Nasjonal handlingsplan «Barndommen kommer ikke i reprise». Se læreplan for utdypende informasjon.</p> <p>SMISO – senter mot incest og seksuelle overgrep gjennomfører forebyggende undervisning om vold og seksuelle overgrep i barneskolen. Skolehelsetjenesten er alltid med i klassene når denne undervisningen gjennomføres.</p>
Ansvar	<p>Enhetsleder og avdelingsleder for barnehagene.</p> <p>Leder ved den enkelte skole og lærere i de enkelte fag der temaene er en del av kompetansemålene.</p> <p>Leder ved den enkelte skole har ansvaret for å få en avtale med SMISO om gjennomføring av undervisning.</p>
Tidsperspektiv	<p>Eksisterende tiltak i nasjonal læreplan som forpliktes oppfulgt.</p> <p>SMISO har allerede avtale med flere kommune om gjennomføring av undervisning i barneskoletrinnet. De kommunene som ikke har det oppfordres til å opprette en slik avtale.</p>

Tiltak nr. 1.6	<p>Innvandrere gis opplæring om vold i nære relasjoner og ulike former for vold, seksualitet, norske normer og holdninger til vold.</p> <p>Nyankomne voksne innvandrere som omfattes av rett og/ eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, får opplæring (på et språk de forstår) om kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, om at vold mot barn og familiemedlemmer, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap er forbudt, og om straffereaksjoner.</p> <p>(Tiltaket er hentet fra Nasjonal handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse).</p> <p>Dette kan også være et avdekkende tiltak.</p>
Ansvar	<p>Kommunen har ansvaret for at opplæringen blir gitt nyankomne voksne innvandrere. Utfra dette vil det være den kommunale tjenesten som er tildelt ansvaret for oppfølging og opplæring av innvandrere som har ansvaret.</p>
Tidsperspektiv	<p>Eksisterende tiltak i nasjonal handlingsplan som videreføres</p>

Tiltak nr. 1.7	<p>God og tilpasset oppfølging av mennesker som ønsker å etablere seg på nytt uten voldsutøver.</p> <p>Ulike virksomheter kan gi ulike oppfølging, her nevnes noe:</p> <p>NAV – bistå økonomisk og skaffe bolig</p> <p>Barnevernet – bistand, rådgivning og veiledning</p> <p>Psykiske helsetjenester, fastlege, helsestasjon og skolehelsetjenesten – støttende og stabiliserende tiltak</p> <p>Krisesenter – beskyttelse i en sårbar tid, veiledning og rådgiving og oppfølging etter etablering.</p> <p>Listen er ikke uttømmende. Det som er viktig er at den enkelte som vil etablere seg på nytt uten voldsutøver har noen rundt seg i nyetableringen som er en sårbar og vanskelig fase for den voldsutsatte.</p>
Ansvar	<p>Den enkelte instans som er i kontakt med voldsutsatt må vurdere sitt oppfølgingsansvar. Etter samtykke kan det også opprettes kontakt med andre som kan tilby oppfølging. Hver enkelt ansatt som kommer i kontakt med voldsutsatt/ voldsoffer vurderer oppfølgingsbehov og bistå kontakt med hjelpeinstans.</p>
Tidsperspektiv	<p>Tiltaket iverksettes ved behov</p>

Tiltak nr. 1.8	<p>Arbeide for at vold i nære relasjoner inngår i «årshjulet» til kommunale virksomheter som jobber med barn, voksne og eldre.</p>
	<p>Driftsenheter og avdelinger tar opp tematikken i personalmøte x 1 per år for å bevisstgjøre og holde tematikken aktuell og i fokus.</p> <p>Hjelpemidler til dette kan være handlingsplanen, årsrapport og statistikk fra Helgeland krisesenter, aktuell statistikk fra politi, barnevern, kollegaveiledning og kollegastøtte knyttet til hendelser og lignende.</p>
Ansvar	<p>Virksomhetsleder/ driftsenhetsleder/ avdelingsleder for barnehage, skole, SFO, barnevern, helsestasjon og skolehelsetjeneste, psykisk helsetjeneste, NAV, pleie og omsorgstjeneste, flyktingetjeneste, legekantor og legevakt.</p>
Tidsperspektiv	<p>Gjennomføres årlig.</p>

DELMÅL 2: AVDEKKE

AVDEKKE

Den ansatte skal ha kunnskap om vold i nære relasjoner i slik grad at de kan ta opp temaet vold i nære relasjoner med mistanke, og tåle å lytte til det som blir fortalt.

I dag er to av tre voldsutsatte ikke i kontakt med tjenesteapparatet. Med et tjenesteapparat som har tilstrekkelig kunnskap om vold i nære relasjoner til å kunne snakke med sine brukere om temaet, håper vi å kunne nå ut til flere, og sikre at flere får hjelp. Å snakke om vold i nære relasjoner innebærer også å *våge å se, tørre å spørre og tørre å handle*. Videre er det da viktig å ha kunnskap om hvordan en spør, hvordan ta imot og hvordan handle/ iverksette tiltak.

Tiltak nr. 2.1	Svangerskapsomsorgen snakker om vold i nære relasjoner, og stiller rutinemessige spørsmål knyttet til dette.
	Se også tiltak 1.1. Ved å stille rutinemessige spørsmål angående psykisk helse, rus, vold og overgrep er hensikten å forebygge men også å avdekke forhold som krever iverksettelse av tiltak.
Ansvar	Lege og jordmor som følger opp gravide kvinner.
Tidsperspektiv	Eksisterende tiltak som ifølge nasjonale retningslinjer forpliktes oppfulgt.

Tiltak nr. 2.2	Helsestasjon snakker om vold i nære relasjoner, og stiller rutinemessige spørsmål knyttet til dette.
	Se også tiltak 1.2. Ved å stille rutinemessige spørsmål angående psykisk helse, rus, vold og overgrep er hensikten å forebygge men også å avdekke forhold som krever iverksettelse av tiltak.
Ansvar	Helsesykepleier, lege evt. Andre faggrupper som er knyttet til helsestasjon og skolehelsetjenesten
Tidsperspektiv	Eksisterende tiltak som ifølge nasjonale retningslinjer forpliktes oppfulgt.

Tiltak 2.3	Økt kunnskap om vold i nære relasjoner hos medarbeidere som arbeider med mennesker
	<p>All informasjon og kunnskap om tematikken er viktig for å øke kunnskapen om vold i nære relasjoner.</p> <p>Øke kunnskapen kan gjøres ved å delta på kurs, skoling, rådgivning, kollegaveiledning, internundervisning og så videre.</p> <p>Under punktet arbeidsverktøy er det flere instanser som kan bidra med å øke kunnskapen til medarbeidere i tjenesteapparatet.</p> <p>På denne måten vil vi på en bedre måte sørge for at ansatte i vår kommune kan</p> <p><i>Våge å se - tørre å spørre - tørre å handle</i></p> <p>Dette er også et forebyggende tiltak.</p>
Ansvar	Virksomhetsledere/ driftsenhetsledere/ avdelingsledere samt at hver enkelt ansatt også har et ansvar for å tilegne seg kunnskap.
Tidsperspektiv	Tiltak som bør konkretiseres inn i planer til hver enkelt virksomhet/ driftsenhet/ avdeling.

Tiltak 2.4	Økt kunnskap om vold i nære relasjoner til innbyggere i vår kommune
	<p>Arbeide for å øke kunnskapen i våre lokalsamfunn om tematikken vold i nære relasjoner. Dette kan gjøres ved tilgjengelig informasjon på hjemmesider, opplysningsarbeid, brosjyrer og så videre.</p> <p>Dette er også et viktig ledd i arbeidet med å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner.</p> <p>På denne måten vil vi på en bedre måte sørge for at innbyggere i vår kommune kan</p> <p><i>Våge å se - tørre å spørre - tørre å handle</i></p> <p>Dette er også et forebyggende tiltak.</p>
Ansvar	Virksomhetsledere/ driftsenhetsledere og avdelingsledere som arbeider med å forebygge eller avdekke vold i nære relasjoner.

Tidsperspektiv	Tiltak som konkretiseres inn i planer til hver enkelt virksomhet/ driftsenhet/ avdeling som arbeidere med å forebygge
-----------------------	---

Tiltak 2.5	Skape et læringsmiljø der ansatte kan drøfte tverrfaglig saker knyttet til vold i nære relasjoner – om nødvendig anonymt
	<p>Det handler mye om holdningsarbeid og bevisstgjøring av ansatte knyttet til tematikken Vold i nære relasjoner.</p> <p>Det er flere instanser som er oppgitt med kontaktinformasjon under arbeidsverktøy – kontaktinformasjon til tjenesteapparatet.</p> <p>Helgeland krisesenter, barnevernet, helsestasjon/ skolehelsetjenesten, politi, støttesenter for kriminalutsatte er noen av instansene som kan kontaktes.</p>
Ansvar	<p>Hver enkelt ansatt i aktuell kommune har ansvaret for å ta opp saker til drøfting med sin leder.</p> <p>I samarbeid med leder kan det tas kontakt med hjelpeinstanser i tjenesteapparatet.</p>
Tidsperspektiv	Kontinuerlig tiltak

HJELPETILTAK

Den ansatte skal ha kjennskap til hvilke tjenesteapparat som finnes for voldsutsatte, og videre kunne opprette kontakt med disse, og henvise videre når det er avdekket vold i nære relasjoner. Denne informasjonen skal også finnes tilgjengelig for kommunens innbyggere.

Å kunne gi et helhetlig og samordnet tilbud til voldsutsatte i kommunene innebærer god kjennskap til tjenesteapparatet i kommunen, samt samhandling mellom instansene. Kjennskap til de enkelte instansene og deres tjeneste- og ansvarsområde skaper forståelse og bedre forutsetninger for godt samarbeid, som igjen vil gi kommunens innbyggere et mer helhetlig og godt tilbud.

Informasjon om tjenesteapparatet og hvem som kan kontaktes ved vold i nære relasjoner bør være lett tilgjengelig for alle kommunens innbyggere, slik at de selv har mulighet til å oppsøke hjelp eller veilede sine nære til å oppsøke hjelp. Planen inneholder tiltak for å oppnå dette og arbeidsverktøy, der i blant tilpassede tiltakskort og kontaktinformasjon til ulike instanser i kommunen.

Tiltak nr. 3.1	Alle kommunale virksomheter med brukerkontakt skal ha rutiner for iverksetting av tiltak i forbindelse med vold i nære relasjoner. De ansatte skal være kjent med rutinene.
	Rutiner utarbeides og bygger på nasjonale veiledere der dette finnes. Eksisterende rutiner revideres årlig. Rutinene skal omhandle hvilke tiltak som iverksettes: <ul style="list-style-type: none">- der det er mistanke om vold- der barn forteller om vold- der pasienter eller klienter forteller om vold- der den voldsutsatte velger å bo sammen med voldsutøver etter at volden er avdekket- der det blir kjent at voldsutsatte gjenopptar kontakt med voldsutøver

Ansvar	Virksomhetsleder/ driftsenhetsleder/ avdelingsleder innenfor kommunale enhet som barnehage, skole, SFO, helsestasjon og skolehelsetjeneste, barnevern, legekontor, legevakt, jordmortjeneste, psykisk helsetjeneste, NAV, pleie- og omsorgstjeneste, flyktningetjeneste
Tidsperspektiv	Alle aktuelle virksomheter og avdelinger skal ha dette på plass i løpet av juni 2020.

Tiltak 3.2	Alle ansatte er kjent med sine plikter knyttet til taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt.
	Innarbeide rutiner som innebærer at virksomheten/ avdelingen sikrer at ansatte er kjent med lovverket og plikter knyttet til taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt.
Ansvar	Virksomhetsleder/ driftsenhetsleder/ avdelingsleder innenfor kommunale enheter som barnehage, skole, SFO, helsestasjon og skolehelsetjeneste, barnevern, legekontor, legevakt, jordmortjeneste, psykisk helsetjeneste, NAV, pleie- og omsorgstjeneste og flyktningetjeneste. Hver enkelt ansatt har ansvar for å påse at de har tilstrekkelig kunnskap om taushetsplikt, meldeplikt og avvergeplikt. Dette er også et forebyggende tiltak.
Tidsperspektiv	Rutiner og tema skal være gjennomgått i løpet av 2. halvår 2019. Nye medarbeidere skal settes inn i temaet innen 1 måned etter tiltredelse i stilling.

Tiltak 3.3	Informasjon om vold i nære relasjoner, hjelpetiltak og hjelpeinstanser med kontaktinformasjon skal være lett tilgjengelig på kommunens nettsider
	Informasjon legges ut på kommunens nettsider. Helgeland kriesenter legger det ut på sin nettside/ hjemmeside.
Ansvar	Kommunens administrasjon har ansvaret for å fordele arbeidet til rette vedkommende.
Tidsperspektiv	Informasjon ligger tilgjengelig på nettsidene innen 1 måned etter at interkommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner er vedtatt.

Eksisterende hjelpetiltak

Sinnemestring:

Familieterapeutisk tilbud ved Mosjøen familievernkontor.

Familievernkontoret tilbyr en til en samtaler, hjelp i parforhold og familien, veiledning til foreldre, mekling og foreldresamtaler og kurs og gruppeveiledning

Alternativ til Vold (ATV):

Tilbyr behandling til voldsutøver. Nærmeste ATV er i Bodø.

Foreldreveiledning:

Det finnes en rekke tilbud innen foreldreveiledning.

Eksempler på slike program er «De utrolige årene», ICDP og COS. Kommunalt barnevern, familievernkontor, helsestasjon og skolehelsetjeneste evt. Andre tilbyr disse i ulik grad.

Forebyggende politiarbeid:

Politiet kan bistå i forebyggende arbeid ved blant annet å holde foredrag om enkelttema, drive råd og veiledning. Ta kontakt med kommunens politikontakt dersom dette er et tiltak du ønsker å benytte deg av.

Det finnes en reke verktøy og tiltak som kan benyttes i arbeidet MOT VOLD I NÆRE RELASJONER som ikke er tatt med tiltakslisten. Disse kan hjelpe kommunene å oppnå tiltakene og gi et helhetlig tilbud.

Verktøy
<p>Veileder til kommunale handlingsplaner Nasjonalt kunnskapssenter mot vold og traumatisk stress har utarbeidet en veileder til kommunale handlingsplaner som være et verktøy for å utarbeide lokale tiltaksplaner. https://www.nkvts.no/sites/komplan/Sider/default.aspx</p>
<p>Tiltakskort Tidligere Norsk krisesenterforbund har utgitt tiltakskort som kan være en hjelp i arbeidet mot vold i nære relasjoner: http://www.krisesenteret.info/images/NOK%20A4%20Tiltakskort%20Nasjonalt_Trykk.pdf (Tiltakskort ligger vedlagt denne handlingsplanen) Forslag til tiltakskort for følgende er utarbeidet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hva gjør jeg ved Mistanke om vold og seksuelle overgrep mot barn• Hva gjør jeg ved mistanke om vold i nære relasjoner <p>Norsk krisesenterforbund har også en veileder «Hjelp ved vold i nære relasjoner»: https://issuu.com/thetadesignas/docs/nkf_veileder_a4_vold_i_n_aere_relasj?e=6751511/5693955</p>
<p>Kunnskapsgrunnlag – metoder for tidlig identifisering av risiko hos barn og unge</p> <p>Rapport skrevet av Helsedirektoratet, tilgjengelig på https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/kunnskapsgrunnlag-metoder-fortidligidentifisering-av-risiko-hos-barn-og-unge</p>
<p>«Jeg vet» Voldsforebyggende og livsmestrende opplæringsverktøy for barnehage og skole. Tilgjengelig på https://www.jegvet.no</p>
<p>SNAKKE SNAKKE er et opplæringsprogram for de som arbeider og snakker med barn og unge. Programmet er utarbeidet av RVTS Tilgjengelig på https://snakkemedbarn.no</p>

Sjumilssteget

Jobber for å iverksette FN´s barnekonvensjon i kommunene i Norge, ved å konkretisere artiklene i barnekonvensjonen, slik at disse kan brukes til å planlegge og kvalitetssikre tjenestene til barn og unge.

På sjumilssteget nettside www.sjumilssteget.no finnes nyttig informasjon og videoer som kan brukes i det forebyggende arbeidet.

KONTAKTINFORMASJON

I arbeidet med forebygging av vold i nære relasjoner og oppfølging av voldsutsatte er det flere ulike instanser som kan kontaktes for å drøfte saker og få råd og veiledning av håndtering av saker.

KOMMUNALE INSTANSER		
Beskrivelse:	Kommentar:	Telefonnummer:
Barneverntjenesten:		
Vefsn kommune		751 01 000 (sentralbord)
Hemnes kommune		751 97 000 (sentralbord) 751 97 164
Grane kommune		751 82 220 (sentralbord)
Hattfjelldal kommune		751 84 800 (sentralbord) 751 84 856
Leirfjord kommune Alstahaug kommune Dønna kommune Herøy kommune	Felles barnevern for Leirfjord, Alstahaug, Dønna og Herøy kommune.	750 74 000 (sentralbord) 750 74 100 (døgnbemannet)
Akuttberedskap barnevern Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Hemnes kommune	Felles akuttberedskap barnevern – utenom kontortid for Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Vefsn kommune	99 28 53 00

LOKALE INSTANSER		
Beskrivelse:	Kommentar:	Telefonnummer:
Helgeland krisesenter	Krisesenter for Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Herøy kommune.	751 73 699 (døgnbemannet)
Politiet/ Nordland politidistrikt		02800/ 755 89 000
Ressursteam i Mosjøen – mot vold i nære relasjoner	Et samarbeidsorgan for tjenester knyttet til vold i nære relasjoner i Vefsn kommune	97 19 99 89
Familievernkontoret i Mosjøen	Dekker for følgende kommuner i denne planen Vefsn, Alstahaug, Leirfjord, Herøy, Dønna, Grane og Hattfjelldal. Adresse Torolfsgt. 3, 8656 Mosjøen	751 14 180
Familievernkontoret i Rana	Dekker for følgende kommune i denne planen Hemnes. Adresse Jernbanegt. 4, 8622 Mo i Rana	751 34 880
REGIONALE OG NASJONALE INNSTANSER		
Beskrivelse:	Kommentar:	Telefonnummer:
Støttesenter for kriminalutsatte	Dekker hele Nordland fylke. Adresse Skjervgata 41, 8656 Mosjøen (Mosjøen politistasjon)	800 40 008/ 40 44 65 20
SMISO Nordland – senter mot incest og seksuelle overgrep	Dekker hele Nordland fylke. Adresse Strandgata 36, 8656 Mosjøen	46 93 67 60
Helgeland overgrepsmottak - Helgelandssykehuset	Besøksadresse Sjøforsgata 36, 8613 Mo i Rana	751 20 600 (døgnbemannet)
Ambulant akutt team	Ambulant akutt team har hovedbase ved Helgelandssykehuset Mo i Rana, samt distriktsbase i Mosjøen, Sandnessjøen og Brønnøysund.	751 25 000 (Mandag – fredag 0800 – 1530).
ROSA – Reetablering – Oppholdssteder –	Nasjonal telefon v/ Krisesentersekretariatet	22 33 11 60 (døgnbemannet)

sikkerhet – Assistanse - hjelp til ofre for menneskehandel		
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress NKVTS	Adresse Pb 181 Nydalen, 0409 Oslo	22 59 55 00
Regionalt kunnskapssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging RVTS	Adresse Universitetssykehuset Nord Norge, Pb 6124, 9291 Tromsø	777 54 380
Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	Nasjonalt tverretatlig fagteam	478 09 050 (mandag – fredag kl. 0900 – 1500).
Alarmtelefon for barn og unge	Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	116 111
SANKS – samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus	Nasjonalt kompetansetjenestefunksjon v/ Finnmarkssykehuset	78 42 10 00

TILTAKSKORT

Tidligere Norsk krisesenterforbund har med støtte fra justis- og beredsskapsdepartementet utarbeidet forslag til tiltakskort som kan bistå i arbeidet med å forebygge, avdekke og hjelpe mennesker som er voldutsatt.

Overskriften for tiltakskortet er *Våge å se - tørre å spørre - tørre å handle:*

http://www.krisesenteret.info/images/NOK%20A4%20Tiltakskort%20Nasjonalt_Trykk.pdf

Med utgangspunkt i dette er det i denne planen utarbeidet forslag til tiltakskort på

Hva gjør jeg som offentlig ansatt, kollega eller venn ved MISTANKE OM VOLD I NÆRE RELASJONER?

Hva gjør jeg som arbeider med barn, offentlig ansatt, nabo eller venn ved mistanke om VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN?

TILTAKSKORT - Hva gjør jeg som offentlig ansatt, kollega eller venn ved

MISTANKE OM VOLD I NÆRE RELASJONER?

SE

- Blåmerker, brudd, sår og andre skader
- Stadige unnskyldninger- møter ikke til avtaler, motsetter seg hjelp som krever innsyn i familien, partner er med i alle møter.
- Sosialt tilbaketrukket, lite nettverk, isolering
- Bortforklaringer – falt i trappa, gått på døra
- Rusmiddelbruk
- Endring av adferd eller sinnstemning. Uro, irritabel, aggressiv, eller utagerende oppførsel
- Søvn og spiseforstyrrelser
- Reaksjon ved berøring

SPØR

Start med – «jeg er bekymret» - det bekymrer meg at du..»

Beskriv det du ser

«Det virker som du er ofte borte fra jobben»

«Du virker sliten og nedstemt»

«Jeg har lagt merke til at du har blåmerker/ skader på..»

TIPS:

- Forsøk å unngå å bruke ordet vold
- Still åpne spørsmål – gjerne om hverdagen – «Hvordan er arbeidsfordelingen i hjemmet?», «Fortell om hva du gjør på fritiden og hvem er du sammen med?», «Hvordan løser dere konflikter hjemme?»
- Ikke vær redd for å være direkte – «Hvordan har du det hjemme?», «er det noen som skader deg?».
- Lytt aktivt! Følg opp med «hmm»...»fortell mer om»...»beskriv»...»hva gjorde du»...»hvordan oppleves det når ...» og gjenta nøkkelord.
- Unngå vurderinger av det som har skjedd, «oj»...»huff»...»stakkars deg».

Ta imot det du blir fortalt – du må tørre å spørre, tåle å lytt

Husk at det finnes mange forskjellige typer vold!

AVKLAR

Hvordan arter volden seg?

Slag, trusler, brent. Seksuell tvang?

Ydmykhet, latterliggjøring, krenkelse?

Hindres fra å ta kontroll over egen økonomi og bruk av penger?

Nektes kontakt med venner og familie?

Blir klær og ting med personlig preg ødelagt?

Blir kjæledyr mishandlet?

Tvangsekteskap?

Hvor alvorlig er volden?

Når skjedde det sist? Beskriv hva som skjedde.

Har det skjedd før? Hvor ofte?

Er du redd det skal gjenta seg?

Er det fare for liv og helse for deg selv og barna?

Har du tidligere vært i kontakt med politi eller krisesenter?

Risikofaktorer

Samlivsbrudd, tidligere voldsepisoder, tilgang til våpen, arbeidsledighet, økonomiske vansker, sykdom og rusmiddelbruk kan bety økt risiko for grov vold eller partnerdrap. Politi og krisesenter bær kontaktes

HANDLE

Målet er å motivere den voldsutsatte til å kontakte hjelpeapparatet for å bryte ned volden.

Hva kan du gjøre?

Anonyme drøftinger:

Du kan alltid ringe og drøfte saker anonymt med krisesenter eller politi. Er du usikker på hva du skal gjøre vil de kunne gi råd og veiledning.

Gi informasjon om\ hjelpetiltak til den utsatte

Hjelp den voldsutsatte med å finne informasjon om hjelpeapparatet. Gi brosjyre til krisesenteret, lapp med adressen til nettsiden www.dinutvei.no og viktige telefonnummer. Fremsnakk hjelpeapparatet.

Veiledningssamtaler på krisesenteret

Inviter den voldsutsatte med deg til veiledningssamtale hos krisesenteret, eller ring krisesenteret sammen. Krisesenteret kan hjelpe til med å vurdere sikkerhet og gi råd og veiledning for veien videre.

Når den voksne ikke vil ha hjelp

Du vil kunne oppleve at den voldsutsatt ikke ønsker hjelp, du bør da:

Lag en plan! Avtal nytt møte/ telefonkontakt i løpet av få dager, hva kan du gjøre dersom du ikke hører fra vedkommende? Hvem kan kontaktes? Kriseplan for nye voldshendelser?

Be den voldsutsatte lagre viktige telefonnummer på telefonen sin.

Drøft med din leder, politi eller krisesenter om melde- og/ eller avvergeplikten din er utløst.

AVVERGEPLIKT

Alle har en personlig plikt til å avverge en straffbar handling ved blant annet å varsle eller anmelde til politi

AKUTTE SITUASJONER

Ved alvorlige trusler eller fysiske skader etter vold og overgrep:

RING POLITI – for å forhindre nye akutte overgrep. Fortell hva du har sett og hvorfor du er bekymret (avvergeplikten). Den voldsutsatte kan anmelde eller politiet kan velge å ta offentlig påtale.

Ved mistanke om voldtekt ta kontakt med legevakt eller Helgeland overgrepsmottak.

Tilby den voldsutsatte transport til Helgeland krisesenter hvor vedkommende kan bo trygt. Krisesenteret har rutiner for vurdering av risiko og uthenting av eiendeler.

VIKTIGE TELEFONER

POLITI 02800	LEGEVAKT 116 117
Helgeland krisesenter	751 73 699
Nordland politidistrikt	755 89 000
Helgeland overgrepsmottak	751 20 600
Alarmtelefon for barn og unge	116 111
SMISO Norland	46 93 67 60

TILTAKSKORT – Hva gjør jeg som arbeider med barn, offentlig ansatt, nabo og venn ved

VED MISTANKE OM VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN

SE

Sår blåmerker og andre skader, gjerne flere steder på kroppen
Ofte vondt i magen, hodet eller svimmel
Endring av adferd og/ eller sinnsstemning
Urolig irritabel og på vakt
Nedstemthet
Utagerende eller pleasende adferd
Svært kontaktsøkende eller avvisende
Reaksjoner ved berøring eller endring i stemmeleie
Hyppige legebesøk og innleggelse på sykehus (diffuse symptomer)
Familien motsetter seg innsyn
Bruk av rusmidler
Søvn- og spiseforstyrrelser
Selvskading

HVA GJØR DU?:

Om mulig, informer leder om din bekymring/mistanke.
Drøft din bekymring
Observer, skriv ned observasjoner med tid og sted

OBS! Å være viten til vold regnes også som vold

SPØR

Prøv å spørre om hva som har skjedd mens du samtidig ivaretar barnet

Start gjerne med:

«Jeg har tenkt på deg i det siste..», vis at du bryr det og at du har tid til å lytte
Beskriv det du ser, «Jeg ser at du har blåmerker på armen...»

Fortsette med:

«Det er kanskje ikke slik for deg, men mange barn som jeg snakker med som ikke har det så greit hjemme, kan få sånne plager, Hva tenker du om det?»
«Hvordan er det å være deg hjemme?»

TIPS:

Gjenta det barnet sier
Still åpne spørsmål (ikke ledende)
Bruk støtteord som «hmm», «ja, fortell», «fortell mer...».
Spør gjerne flere ganger, si «Jer er her og kom innom hvis du vil snakke med meg».
Avtal et nytt møte med barnet.

Vold og overgrep kan forekomme i alle familier og hjem, uavhengig av sosial bakgrunn

AVKLAR

Et barn kan fortelle om hendelser hjemme litt plutselig for eksempel i en samlingsstund, i en pause osv. Inviter barnet til en enesamtale.

«Tidligere i dag da du sa..., hva mente du da?»
«Jeg har ikke vært der, fortelle så godt du kan..»
Hva skjer videre da?»

Det er politiet og barnehuset som foretar avhør av barnet og ønsker å være de første som spør barnet om detaljene. Få barnet til å fortelle åpent, unngå ledende spørsmål.

Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt, og trygg barnet på at de/ han/ hun har fortalt noe viktig

LOV ALDRI barnet at du ikke skal si noe til noen. Forklar at du må snakke med noen andre voksne

HVA GJØR DU?:

Noter det barnet har fortalt, så ordrett som mulig. Unngå egne tolkninger av barnets uttrykk. Bruk «mor sier....», «barnet forteller....».
Du kan drøfte saken anonymt med barnevernet, krisesenter eller politi.
Der det er mulig, drøft den konkrete saken med leder, avtal hvem som skal gjøre hva, når (akutte tiltak, bekymringsmelding, henviser til hjelpeapparat.

AKUTT

Når du har grunn til å tro at et barn er og vil komme til å bli utsatt for vold, har du avvergeplikt, en plikt til å handle, dette vil være:

Ved fysiske skader

Ved symptomer på psykisk vold

Ved alvorlige trusler

Ved mistanke om seksuelle overgrep

Når barnet viser redsel for å gå hjem

Når barnet blir hentet av ruset forelder

Ved mistanke om nært forestående eller

gjennomført kjønnslemlestelse eller

tvangsekteskap

Varsle politiet umiddelbart

Barnevernet varsles samtidig

NB! Ved mistanke om vold mot barn, skal IKKE foreldre kontaktes.

Din plikt er selve varslingen. Politiet vil etterforske, sikre bevis og sørge for avhør ved barnehuset.

Vær oppmerksom på risikofaktorer som samlivsbrudd, arbeidsledighet, sykdom, dårlig økonomi og rusmisbruk i familien kan bety økt risiko for alvorlig vold.

Alle har en personlig plikt til å avverge en straffbar handling ved blant annet å varsle eller anmelde til politi.

HANDLE

Hva gjør du ved mistanke om at et barn utsettes for vold?

Send bekymringsmelding til barnevernet som skal inneholde:

Personalia til barnet og foresatte, årsaken til bekymring (hva har du sett, hørt, observert), kontaktperson og en beskrivelse av hva du har gjort.

Meldingen sendes i samarbeid med leder. Om leder motsetter seg å signere, har du et selvstendig ansvar får å sende meldingen med din underskrift. Barnevernet skal gi meldereren tilbakemelding når meldingen er mottatt og undersøkelsen avsluttet. Som venn eller nabo får du kun vite om meldingen er mottatt.

Anonym drøfting

Er du usikker? Du kan alltid ringe barnevernet og drøfte saker anonymt.

Hvis saken er henlagt, men du har fortsatt grunn til bekymring

Ny melding til barnevernet

Meld din bekymring på nytt til barnevernet. Saken kan være henlagt på bakgrunn av mangel på informasjon, eller at familien har takket ja til hjelpetiltak.

Gi informasjon om hjelpetilbud til hjemmet

Gi barnet og foresatte informasjon om vold i nære relasjoner og hjelpetilbudene som finnes. Tilby nye avtaler og hjelp til å opprette kontakt med aktuelle hjelpetilbud. Skap trygghet og tillit på at du er tilgjengelig om barnet/foresatte ønsker å snakke. Gi telefonnummer og tips om aktuelle nettsider.

VIKTIGE TELEFONNUMER:

Politi	02800	Barnevernet	
Legevakt	116 117	Vefsn	751 01 000
Barnehuset	48 88 74 64	Hemnes	751 97 000/ 751 97 164
Helgeland krisesenter	751 73 699	Hattfjelldal	751 84 800/ 751 84 856
Helgeland overgrepsmottak	751 20 600	Grane	751 82 220/ 751 82 200 Døgnbemannet
		Leirfjord, Alstahaug, Dønna og Herøy	750 74 000/ 750 74 100 døgnbemannet

Alle har en selvstendig plikt til å melde bekymring til barnevernet ved mistanke om vold mot barn

